

ВУЙКО СЕМ ПОЖИРАЄ ЛАТИНСЬКУ АМЕРИКУ.

Останню доктрину Monroe, тобто "Америка для Америки", імперіалісти використовують на те, щоб усунути своїх англійських чи європейських конкурентів зі західної земської шкільної та оці країни загартувати для себе і накласти там тягарі на населення, не для європейських, а для американських капіталістів. Той то цілі служило 6 пан-американських конгресів, що відбулися від 1880 р., на яких Вуйко Сем вивав всіх американців до солідарності проти Європи. Під маскою цієї солідарності Вуйко Сем здобував та заніслює середню Америку то при допомозі грошей, за які він побирає глибокі проценти, а на які мусять працювати автоклаони та робітники цих країн, то при допомозі демонстрацій фльоти чи воєнних ескортів. Не від річи буде ближче зацікавитися зі способом, в який Вуйко Сем проісчус середню Америку від своїх європейських конкурентів.

В Гаїті панує не своєрідний уряд, а 2,000 американських моряків. "Прибічна рада Бні", контролює фінанси. Вона то стигає мито та видає державну позичку, яку гарантує Америка. Це бруталніше постулати Бні супроти республіки Сен Домінго. Не вповідаючи війни — американська армія напала на країну, прогнала президента й конгрес та панувала тут 7 літ, не допускаючи до покінчання своєрідного уряду. А армію відіслано тоді коли Сен Домінго згодився на американську військову адміністрацію, яка й далі стигає мито й управління фінансами. В Нікарагуї гнобить армія Бні та мотомне населення, вона "хоронить" американські банки, що стигають мито та в руках яких знаходяться залізничні й національні банки. Те саме й в Гондурасі. Подібне благо приготувляють Бні зараз державі Сальвадор. Вона отримала від Америки позичку, за яку платять 10%. За те спори в цій справі вирішує Президент Найвищого Трибуналу в Америці. Отже в якій зародок до інтервенції. Колумбія одержала недавно від Америки 25 мільйонів доларів. Американська комісія має шпирядувати фінанси республіки, вона теж визначає, на які цілі має уживатися та позичка. Очевидно північно-американські нафтові компанії мають першество. В Еквадорі панує американський фінансовий дорадник та американець є президентом найважливіших залізниць. Вони теж недавно перешкоджали цьому, щоб Еквадор дістав від Англії позичку. В Перу Америка випхала Англію та обидла позичку. Те саме в Болівії. Вона закінчила від всіх середньо-американських держав найгірший договір. Пі позичку, 24 мільйонів доларів, гарантують не лише ми-

та, а то ще маєток державного банку, державні залізничні й всі внутрішні доходи, які американські банки можуть самі збільшити, не питаючи уряду. Так то вони можуть піднести ціни перевозу залізницею та податки. У Гватемалі "контролюють" Бні залізничні та торговельні овочами. Там же введено доларову валюту. А Південна Америка це вже частина International Railways Central of America. Тут Бні найбільше розповілися. З цілого маєтку Мексика, який оцінюють на 8 мільярдів, одну третину загорнули Бні. Три четвертини нафтових теренів та більша половина орої землі в Іхніх руках. Північна Америка має в латинській Америці 610 мільйонів доларів у державних облігаціях а 3-15 мільярдів у цінних паперах індустрії. Ця сума доперва тоді нам буде зрозуміла, коли Пі протиставимо всі вірительності Англії, що вносили перед війною всього 4 до 5 мільярдів.

Пан-американські конгреси не ввели в життя свої програми розоруження та вічного миру в заокеанських краях, натомість вони допомагали економічній перевазі Злуч. Держав, що за нею йшли втручання у внутрішні й зовнішні справи латинської Америки. А це втручання відбувається економічними й воєнними засобами. Коли прогнали в 1889 р. Дон Педро з Бразилії, сечас Америка вислала туди свою флоту. Коли в 1882 р. вибухла в Чиле горожанська війна, Американці обидли Аргентини позичку на 600 міль. доларів, коли Аргентина причинилася до дальшого ослаблення Чиле та вповість Пій війну. Слід теж додати, що Америка позичку обидла у срібні, а звернути Пій треба було золотом. В останніх насадах Америка вислала дуже часто воєнні місії до латинської Америки, між иншим комісію до Бразилії. Нею Америка заоблгала англійській місії, що мала там приїхати. При кінці 1923 р. Кулідж без згоди уряду продав зброю Обрегоніві та не дозволив на продаж зброї Гуерті. Очевидно це сталося тому, що за Обрегоном стояв Ракефелер, приятель Куліджа, який тим самим ставив перепони нафтовому конкурентові Ракефелера, Сікстейрові, що посправ Гуерту. В Болівії Америка вмішлася в спір Акр, а спір між Чиле і Перу вона своєю силою вирішила на свою власну користь. А Бразилія вона все гронить підніщенням мита на кау й вимушує від неї для себе торговельні користи. Задля бруталного імперіалізму й мілітаризму ненависть до Америки зростає. Америка це знає і дрожить за свою будуччину в латинській Америці. А вже перші кроки проти неї вже показуються, бо чим треба вважати пропаганду союза

ПОЛЬСЬКІ ШПИГИ НА УКРАЇНІ.

Голова Державного Політичного Управління т. Валіцький ось що розказує про роботу польських шпигів на Україні: не вперше доводиться Держ. Політ. Управлінню виявляти роботу шпигівських організацій, що мають звязок з польським урядом, що будуть від польського уряду кошти та виконують його накази. Представники польського уряду на Україні теж не дуряться цієї роботи.

Ось, приміром, нещодавно судив верховний суд Іжженірі кадівських кошалень, що збирали секретні економічні відомості та передавали їх закордон, і на цю роботу їх намовив голова польського представництва на Україні пан Ружіцкі. Та чимало було викрито шпигівських організацій, де брали участь офіційні представники польського уряду.

На Україні викрито оце тепер шпигівську організацію, яку організував П. Павловський, що офіційно був ніби секретарем польської агітаційної делегації (польські представники, що розглядали справи поверто до Польщі польських громадян). В дійсності Павловський був одним із співробітників польської військової контррозвідки.

Дані Павловського перевели у польське генеральне консульство у Харкові. Технічно виконував доручення польської контррозвідки громадянин Венгліський, співробітник польської делегації у Києві. Венгліський збирав секретні матеріали про червону армію то-що.

Венгліський, коли його було заарештовано, розказав, що він купував часто різкі секретні відомості у колишніх офіцерів, що служили в червоній армії. Усі ці матеріали Венгліський передавав Павловському.

Так само брав участь у шпигівській роботі секретар польської делегації у Києві пан Беловейський, що вербував шпигів.

Так він закликав до шпигівської роботи Кржежковську, в якій знайшли при арешті відомості про розташування частин червоної армії. Дуже великі гроші брав від польського консульства за шпигівську роботу, колишній генерал Біланів.

Заарештовано також кількох службовців червоної армії, колишніх офіцерів, що продавали секретні відомості польському генеральному штабу. Заарештовано також шпигів — усю цю кампанію швидко судитиме пролетарський суд.

У Венгліського знайшли також текет відозви ніби від польських держав: Аргентини, Бразилії й Чиле, до котрих приєднується й Парагвай. Це ж запозичення боротьби цих держав за визволення від американського арма.

Цей документ дуже чудний. Так, приміром, у ньому говориться про права Польщі на Україну, навіть Крим та Кавказ. Ми, аніжайно, говорять т. Валіцький, не думаємо, що представники польського уряду приїдуть на Україну виключно задля шпигівської роботи, але ж у певні час, як прибуло польське офіційне представництво на Україну, ми бачимо, що офіційні представники польського уряду беруть участь в контрреволюційній роботі.

ПРОЛЕТАРСЬКЕ СВАТЮ В ОШАВІ.

За старанням Відділу У.С.К. П.К. при співучасті всіх робітничих організацій в Ошаві, Онт. тут відсвятковано 9 листопада ц. р. 7-му річницю пролетарської революції на Сході. Робітничий Дім був наповнений по береги робітниками й робітницями.

Насамперед відіграно одноактну "Чехадний Гість". Опислю тов. Гарасимчук короткою промовою відкрив сватю, пояснив його значіння для пролетарів цілого світу, зазначаючи, що разом зі святкуванням 7-мої річниці пролетарської революції, буде концерт в пам'ять галицьких революціонерів Мельничука, Шеремети й Целка. Відтак хор відспівав "Похоронний Марш" Боріям, поглим на тяжким шляху революції. Декламували діти, робітники й робітниця, хор час від часу співав революційні пісні.

Тов. Семенов виголосив дуже цікавий і річевий реферат. Опислю знов співи й деклямації. На закінчення забрав слово т. Карчевський, котрий в довгий промові переповів історичні факти пролетарської революції, звиваючи присутніх ставити в ряди організованого пролетаріату й докінчити діло, яке почали робітники на Сході. В кінці бесідник зазначив, що за революцію віддали своє життя й галицькі герої С. Мельничук, П. Шеремета й І. Целко, бо вони не могли спокійно дивитися як польська шляхта знущається над безборонним населенням Галичини. Вони не могли бути байдужими й пішли на велике діло, значучи наперед, що їх чекало. Нічого не лякало молодих борців і вони вмерли за Радянську Галичину, вмерли за поневолені галицьких робітників і селян, вмерли за всіх покритвджених і угнетених.

По скінченню промови хор відспівав "Інтернаціонал" і сватю закінчилося. Сватю виклико надзвичайно гарно. Не вірилось, що все те роблять ро-

бітники й робітниця після тяжкої праці в фабриках. А яка відвага, яка надія в кращу будучності, котру збудують робітники на розвалинах капіталізму. По закінченню присутні ще довго говорили "Як гарно, як не хочеться ще йти домі". Честь вам, Ошавці! Працюйте так і даліше. Ваша праця буде записана на сторінках історії. А тепер кличу до всіх ошавських робітників і робітниць, що це не стоять в робітничих організаціях: Товариші і товаришкні! Ставайте членами Робітничого Дому в Ошаві! Ставайте членами К.П.К.! Не надійтеся, що пани допоможуть вам визволитися зід капіталістичного ярма! Не вірте панам босякам, збанкрутованим політикером, котрі приїжджають до вас лише за зеленими. В Робітничім Домі провадиться наука по різних галузям, де й ви скористаете та будете других учити. Ставайте свідомими, а свідомість борете темноту і стане найбільшим помічником для повзнення непраді!

Ваш за кращу долю,
Присутній,
Ошав, Онт.

СВАТЮ ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Заходом міського комітету К. П. К. в Монреалі, Кве. відбулось на 7-го листопада ц. р. в великій Прис Артурі салі святкування семої річниці пролетарської революції в Росії.

Сала була прибрано. На сцені були розвішені червоні прапори, як також був на підвішених місці образ вождя пролетарської революції Н. Леніна.

В осьмій годині вечером сала була вже по береги заповнена публікою. Багато публіки стояло на ногах.

В осьмій годині і 15 минут голова міського комітету К.П.К. тов. Бюегі отворив зібрання і пояснив його ціль. Після цього єврейський хор, що складається з 58 людей, відспівав "Інтернаціонал" і кілька інших революційних пісень. Хор зробив дуже миле вражіння на присутніх своїм співом. Публіка нагородила його гучними оплесками.

3 поля науки і техніки

НОВИЙ ТИП ТЕЛЕФОНУ.

Сучасний телефон з мікрофоном дуже чутливий. Це з одного боку його плюс, а з другого великий дефект: телефон, вміщений в шумному помешканні, напр., фабриці або установі, передає разом з розмовою і всі згуки, що ними наповнене помешкання, і цим дуже загалуше розмову.

Цей дефект усувається новим винаходом — так зв. ларінгофоном (від лат. слова larynx — гортань). Це мікрофон, що прикладається під час розмови до гортані, яка дрожить від згуку й передає цей згук мікрофону. Таким чином мікрофон відмежовується від всяких зовнішніх згуку і передає розмову дуже чутко. При розмові через ларінгофон говорять "на вітер", себто тільки для того, щоб викликати дряжання гортані, чому згук передається безпосередньо мікрофону, а не через повітря. Цим збільшується й сила передаваного згуку, що не розсівається в повітрі.

Ларінгофон повинен в першу чергу поширяться на фабриках та заводах, де телефон не має доступу через шум та гуркіт машин. Не менш важливий він на пароплаві під час бурі та на фронті під час стрілянни. В сполученні з радіотелефоном ларінгофон зробить великі услуги і в авіації, де до цього часу перешкоджає цьому шум двигуна й пропелера. Тут особливо вигідне це й те, що ларінгофон можна привязати до шиї, так що руки під час розмови зовсім вільні.

Одинокий дефект ларінгофону в тому, що він передає тільки висоту згуку, без його тембру в наслідок чого всі голоси, передавані через ларінгофон, мають однаковий харак-

тер, так що не можна по голосі пізнати, хто говорить, а це має в деяких випадках велику вагу.

УТВОРЕННЯ СВІТІВ.

Що наше сонце страшенно гаряче, — це усі знають, бо воно пече навіть на землі, на віддаленні 150 мільйонів верств. Наука астрономія доводить, що на сонці усе розпалене або випароване, навіть залізо і усі каміни випаровані від страшенного розжарення. Такою ж розжареною, розтопленою була на початку уся наша земля; вона тоді світила, як сонце. Вона була розтопленою краплею, що могла відірватися від сонця при його швидкому обертанні, а згодом, через багато мільйонів років, потрохи охолодувала з поверхні; в середині ж вона ще й досі страшенно гаряча.

Що у середині нашої землі є справді такий великий жар, це доводить нам вулькани (пильові гори, що шоді викидають з себе вогонь і розтоплені каміни) і гарячі джерела. Так само і інші планети (що обертаються навкруги сонця) в кралаї від сонця. Збудування сонця з планетами (сонячної системи) сталося природно, протягом мільйонів літ.

Окрім сонця і планет є на небі (у просторі) ще нерухомі зорі, що не обертаються навкруги сонця, і туманності — розсіяні у просторі частки, що світяться. Всі вони теж дуже розжарені; частки притагаються одна до одної і потрохи збираються до купи та утворюють нові зорі або сонця. Оттак утворилися і сонця, і зорі; вони не були створені якимсь богом, а склалися самі собою. Через великі астрономічні труби можна і тепер бачити складання погли зорі з туманностей у просторі.

ПАЛЯТЬ МАЄТКИ.

На білоруських та українських землях, що їх загарила собі Польща, ширяться повстання. Великий партизанський загін спалив маєток "Гуруф" на Воліні. У Дисненському районі зявилося кілька партизанських загонів.

По західних областях Польщі також зявилося партизани. За останній час було п'ять нападів на маєтки.

У зміста Луцька повідомляють, що в ніч на 30. жовтня партизанські загони спалили великий маєток біля Озерня.

ЧИ ВИ ЗНАСТЕ,

що в найблищу суботу 29 листопада Театральна Робітничо Студія при У.Р.Д. у Вінніпегу виставить свою другу візрцеву виставу? А буде нею прекрасна драма М. Ірчана з часів війни

РОДИНА ШЦТКАРІВ.

Приходять всі громадно, щоб не пожаляти потім!

Ю. Вараниця.
Монреалі, Кве.

В ЛАБЕТАХ ПОЛЬСЬКОГО ЖАНДАРМА.

(Село Верещак, Кременецького повіту.)

На пригорку село. Мов діти в бідах сорочках, розсипались над балкою хати. Робочий день, але роботи не помітно. Всі святкують. Ще з вечора суворо по сеці було наказано, щоб завтра святкували. — Яке свято? — Що за свято? Ніхто в селі не знає, та й знати не міг, бо це ж не пернина: так вже водилося... "Начальство" наказало, воно й знало. — Ну, що ж? — чухаритесь да дідусь, — скажи враже, як пан жандар. Треба коритися, закни сонце зійде. Сів Зітхнув. Схилився на коліна й зажурився. Піся обиду. Зійшлася в хату. Душно. Повиходили. Хтось, згадав, що наче-б то збиратися не дозволено.

— Та дурниця! Два-три душі — хіба збори? Забалакали. — Немов, хтось іде? Та ще й бричкою! — Де? Де? — А в ярку! — Ще чого доброго, чортяка щоб жандарма не наднесла, а то халепи не минеш. Підємо, хлопці! — Та чого? А як жандарм так що? Цабе велике? До чортя! Розгорталися. — Та це ж такі жандарми. Дивіться, хлопці, карабін! — Ходім! — Та кинь об землю! Цур йому. Хай іде, куди іде! Бричка доїздить. — Дивись! Паний! Як розвалився! — Ще й бузок в руках! — Ах ти ж анахтемська ляхва... Ну, поспівай! Ми це тобі спінемо гарту. Забійши не тільки до "ясу", а й до биса.

Укмітв хлопців. — Стій! Зісковив з брички. Став у позу. — Підняв руку. — Раз! Два! Три! Чотири! Пенді! Сюда! Спустилися в долину. Стали мов на муштрі. Хтось почав тікати. Раптовий постріл. — Стій! — Та це глухо-німий! — гукинули злякано дівчата. — Затшимаць! Підбіг: — Ти хто? Ущекать, хаме?! Тричі! Тричі! Тричі! Хлопчина захитався й духом зник між хатами. Псякрав... Мужлай... Вертається назад — Чапкі здйоні! Ніхто. — Чапкі здйоні!!! — гукнув у друге, втретє. Стоять мов вкопані, — А-а... хами!

Підсакує до крайнього, розлучений мов звір. — Що за збори?! — Та це ми так собі... стояли... розмовляли... — Що за збори?! — ревнув в друге. — Та це не збори... заказали... Махнув рукою. Всі сполотніли. Кров хлопцеві пішла з зубів. — Що за збори?! — Та це не збо-о-ри... Тричі! Тричі! Тричі! — Мужик... гадука... хам... Скажено засичив жандарм. — Що за збори?! — Та це ми-и... Та-а-ак... Тричі! Тричі! Тричі! Ногою. Карабіном — куди бачив. Ненайсний впап — На ноги! Марш! Піднявся, Почвалав. — Ходзь тутай! Вертається. — Ти паментай, хаме... Ти, паментай, як шановаць пана! Марш! До другого. — Що за збори? — Та це ми... після обіду... Як дозволено.

Ногою у живіт. Той поточився. — Що за збори? — Та це ми так... й не думаєли... Тричі! тричі! тричі! Ногою. Вдруге, втретє, по обличчю, в зуби. — Гадука... хам... бандит... Той утік. — Стуй! Стуй! Знову постріл. — Ходзь тутай! Ти що, псякрав? Ущекать хаме?! Ти... Знущання. Дике, божевільне, нелюдське. — Марш, хаме! Я ці науче. До третього. Здоровий понавидий парубок. Від сорому й безсилля сподотлівий вкрай, він чекав сподіюючи своєї черги. Він ще не знав, чим кінчиться це все, але знав лише одне, що не зупиниться ні перед чим. За наругу над собою, він розчавить гадину, мов хробака. Жандарм немов-би відгадав. Поглянув чортом: Відійшов. Змінюючи мову й тон. — Ти-и... большев... Ти що? Полякув ржонць? Так? По-

лякув ржонць?.. гайдамака... — Що за збрание? — Ніякого "збрания". Вийшли з хати. Стали. Як тут і пан жандарм. Замахнувся. Рука майнула по вітру... Не дістав. Мов горобець перед шудікою, підскокнв вдуруге. — Ти... гайдамака! Большевик! Ти-и... Махнув карабіном. — Пана! Не смій! — несамовито гукнув парубок. А то... — А... — копнув ногою й не доскокив. Тут враз десь нахопився батько парубків. — Ти, пана, не бийсь! — гукнув. — По що збиткуешся над людьми? — Ти смеш, хаме?!.. Махнув ногою і зачепив острогом старому за кешеню. Кишенька розлетілася. З слюзями прискокида старая й схопила чоловіка. Він з силою рванувся до жандарма, але дівчата допомогли витягнути старого до хати. Знов підступив до парубка.

Ти що? Пжеціво польской влади? Так? Як сен називаш? — Будай, а звати — Іван! — Марш! Бандит! Я з тобою еше помувем. Пшоов, бурмочучи... Хіба вмру... Хіба загину... До четвертого Тб був учитель. Глянув. Щось укмітв. — Що за збрание? — День конституції. Святкуємо. Збиратися не гадали. Зійшлася ми випадково. — Ти хто? — Учитель. Звертається до переляканих дівчат. — Тен кто? — Наш учитель! Вчитель! — Марш стояй! — вигукнувши звирюкою, слідукою, за кожним кроком учителя. — Он учи? — Ні! Безробітний! Вчитель усіх позвільняли. — А... всімхнувся. Так хамам тшеба. Сів. Відіхав. Парубка на другий день забрали.